

Rezultati vzrejne dejavnosti v letu 2024

Peter Podgoršek (peter.podgorsek@kis.si), **Manca Kojek** (manca.kojek@kis.si),
Maja Smodiš Škerl (maja.smodis.skerl@kis.si) in **Janez Prešern** (janez.presern@kis.si)

V letu 2024 je vzorce čebel za odobritev vzreje oddalo 33 vzrejevalcev. Vsi vzorci so bili pregledani na prisotnost spor naseme. Določili smo jim tudi kubitalni indeks. Delovna skupina je pregledala rezultate izvedenih analiz, pregledala vsa vzrejališča in ocenila mirnost čebel na satju, strnjenost zalege in obarvanost obročkov zadka. Izmed 313 družin je bilo potrjenih 121 matičarjev in 20 trotarjev, ki bodo nameščeni na plemenilnih postajah Logarska dolina in Krma ter bodo namenjeni za osemenjevanje matic. Za vse smo izdali *Zootehniška spričevala za plemensko kranjsko čebelo*, s čimer so vzrejevalci pridobili tudi dovoljenje za vzrejo in prodajo. V *Izvirno rodovniško knjigo kranjske čebele* je bilo vpisanih 46.456 matic, od tega 985 rodovniških. Na plemenilni postaji Lučka Bela je bilo plemenjenih 285 matic, v Krmi 554 ter osemenjenih 99. Matice je s semenom odbranih trotarjev osemenjeval g. Stane Plut. Izvoženih je bilo 36 % vzrejenih matic. V EU je bilo izvoženih 12.270 matic, v druge države pa 4.288. Prednjačile so Hrvaška, Avstrija in Velika Britanija. Izven geografske Evrope so bile matice izvožene na Japonsko.

Preizkušanje potomcev

Priprave za progno testiranje v letu 2024 so se začele v juniju leto poprej z razdelitvijo 658 matic med 30 testnih čebelarjev. Matice so bile potomke 42 izbranih matičarjev. Po vsakem matičarju je bilo testiranih 15 družin, ki so bile razposlane v tri različna čebelarstva. Sprejetih je bilo 474 matic ali 80,5 %. Čebelarji so med letom z ocenami od 1 do 4 (štiri je najboljša ocena) ocenili mirnost in rojivost čebelje družine. Donos medu so izmerili v kilogramih. Vsak čebelar anonimno testira matice treh do petih vzrejevalcev.

Na podlagi zbranih rezultatov je bil za vsakega matičarja izračunan selekcijski indeks (Poklukar, 1999), ki na isto mero uvede vse tri ocenjevale lastnosti (mirnost, rojivost in donos medu). Izračunan je po formuli $0,42 \times \text{donos medu (v kg)} + 1,94 \times \text{točke ocene rojivosti} + 0,80 \times \text{točke ocene mirnosti}$. V Preglednici 1 so navedene vrednosti selekcijskega indeksa matic za posamezne vzrejevalce. Za preprostejšo primerjavo med leti smo vrednosti v prikazu standardizirali na normalno porazdelitev (N). Povprečje je postavljeno na 100, standardni odklon je 12. Pri vrednosti $N = 112$ to pomeni, da je linija boljša od 84 % drugih linij, pri $N = 116$ pa od 90 % drugih linij.

Povprečni donos medu je bil v letu 2024 ponovno odličen. Povprečni donos je bil 24,4 kg na panj. Povprečna ocena rojivosti je bila 3,00 in mirnosti 3,07 točke (od štirih).

V Preglednici 2 so navedene rodovniške številke desetih najboljših matičarjev glede na povprečno oceno rojivosti in najmanj štirimi ocenami.

Preglednica 1: Prvih deset vzrejevalcev po povprečnem selekcijskem indeksu (Si) progno testiranih matic v letu 2024

Št.	Vzrejevalec	Si	N (Si)	n
1	Ladislav Vozelj	20,13	119	8
2	Julij Pokorni	19,24	113	11
3	Viktor Gaber	18,87	111	19
4	Jože Andrejč	18,40	108	12
5	Marko Hrastelj	18,22	106	9
6	Janko Bukovšek	18,09	106	7
7	Štefan Bukovšek	18,04	105	17
8	Jan Dremelj	18,04	105	15
9	Mitja Koštomaj	18,01	105	14
10	Bojan Donko	17,94	105	7

Preglednica 2: Najmanj rojivi matičarji, testirani na potomstvu v letu 2024

Št.	Vzrejevalec	Matičar	N (rojivost)	n
1	Jože Andrejč	28670-2020	117	12
2	Andrej Zemljič	32798-2022	116	5
3	Viktor Gaber	20612-2022	115	5
4	Miha Novak	43955-2020	114	9
5	Darko Grm	R2062	113	8
6	Janez Dremelj	R2080	110	5
7	Boris Poslek	33079-2022	110	7
8	Janez Dremelj	R2007	109	9
9	Čebelarstvo Pislak, Robert Bali	R2055	106	7
10	Vasja Jug	46978-2021	105	10

V Preglednici 3 so navedene rodovniške številke matic, ki so v testu pri potomstvu dosegle najboljše povprečne ocene mirnosti in imele najmanj štiri ocene.

Preglednica 3: Najbolj mirni matičarji, testirani pri potomstvu v letu 2024

Št.	Vzrejevalec	Matičar	N (mirnost)	n
1	Mitja Nakrst	22353-2021	126	4
2	Miha Novak	39457-2021	114	15
3	Erik Luznar	24243-2022	114	6
4	Erik Kapun	R2035	113	7
5	Miha Metelko	45-2022	111	12
6	Boris Poslek	33079-2022	111	7
7	Janez Dremelj	R2007	111	9
8	Mitja Nakrst	22344-2021	109	7
9	Irma Petelin	R2119	108	11
10	Peter Kolar	R2073	107	13

V Preglednici 4 so prikazane rodovniške številke matic, ki so v testu pri potomstvu dosegle najboljši izmerjeni povprečni donos medu in so imele vsaj štiri meritve.

Preglednica 4: Razvrstitev matičarjev po povprečnem donosu medu; test pri potomstvu 2024

Št.	Vzrejevalec	Matičar	N (med)	n
1	Ladislav Vozelj	R2029	131	8
2	Andrej Zemljč	32798-2022	121	5
3	Viktor Gaber	20612-2022	111	5
4	Jože Andrejč	28670-2020	110	12
5	Janez Dremelj	R2080	108	5
6	Darko Grm	R2062	108	8
7	Matija Koštomaj	31177-2021	108	7
8	Henrik Zaletelj	R2101	107	10
9	Jan Dremelj	R2093	106	13
10	Ivana Kovačević	24713-2022	105	6

Za preverjanje pasemske čistosti so čebelarji za vsako družino ocenili obarvanost čebel delavk na lestvici od 1 do 4 in ocenili 267 družin. Povprečna ocena obarvanosti je bila 3,65 točke od štirih možnih. Neobarvanih družin je bilo 68,9 %. Oceno 2 je dobilo 3,4 % družin, dve družini

sta dobili oceno 1 (več kot 2 % čebel z obarvanimi obročki zadka).

Kmetijski inštitut vabi vse čebelarje k sodelovanju pri testiranju čebeljih matic v letu 2025. Minimalno število prejetih matic je 15. Za podrobnejše informacije pokličite na telefonsko številko: 01 280 52 41.

Vir: Poklukar, J. (1999): Izboljšanje odbire čebel na proizvodne lastnosti z uporabo selekcijskega indeksa. *Zbornik Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, Kmetijstvo, Zootehnika*, letnik 74, št. 1, str. 47–55.

Kozmus et al. (2025): Letno poročilo o izvedbi skupnega temeljnega rejskega programa na področju čebelarstva v letu 2024. Kmetijski inštitut Slovenije.

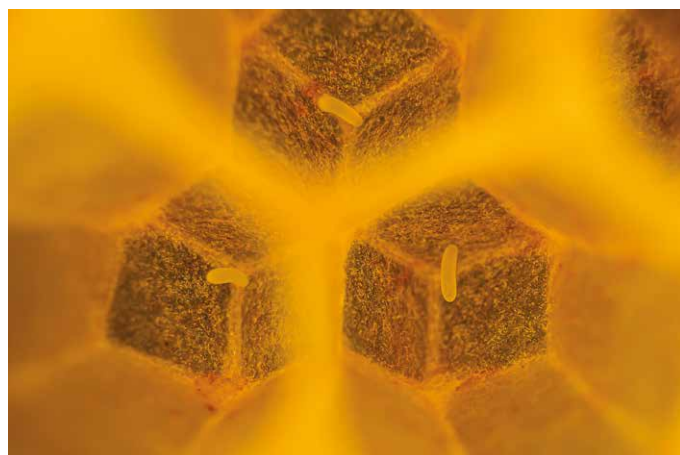

Foto: Marjan Hren

Foto: Marjan Hren